

Szociológiai kutatások a szegedi tsz-ekben

Az utóbbi évtizedek során mélyreható társadalmi-gazdasági változások következtek be a földművelő lakosság életében. E változások tudományos számbavétele mutatja meg a szövetkezeti parasztság életében a fejlődés főbb irányait, melyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni a szocialista mezőgazdaság építésében. Ezeket az adatokat a Szövetkezeti Kutató és Dokumentációs Intézet gyűjtötte össze. Ilyen tudományos célokot szolgáló vizsgálat, szociológiai adatgyűjtés kezdődött a napokban a szegedi tsz-ekben is. A széleskörű felmérés munkában részt vesznek a Tanárképző Főiskola történelem szakos tudó-

mányos diákkörének tagjai. A főiskolások otthonaikban keresik fel a szövetkezeti gazdákat, s személyes élet-körülményeik változásával kapcsolatban, a szövetkezet-hez való viszonyukban és a közös tulajdon szemléletében végbement változásokat kutatják, s ezekkel kapcsolatban tesznek fel kérdéseket. A kérdések csakis tudományos célokat szolgálnak. Az összesített adatok végül is számos megoldásra váró problémára adnak majd feleletet. Ezért a Szövetkezeti Kutató és Dokumentációs Intézet a főiskolások munkájának támogatását kéri a mezőgazdasági lakosságtól.

Külkereskedelmi küldöttségünk Nigériában

Dr. Szalai Béla külkereskedelmi miniszterhelyettes vezetésével kereskedelmi delegáció utazott a lagosi önálló magyar kiállítás megnyitására, valamint abból a célból, hogy a nigériai kormányzattal a két or-

szág közötti kereskedelmi kapcsolatokról tárgyaljon. A küldöttséget a lagosi repülőtéren a nigériai külügyminisztérium és külkereskedelmi minisztérium vezető munkatársai fogadták. (MTI)

Áram olvasztja a jeges váltót

Sikeres kísérletsorozat eredményeként a jövőben áram olvasztja majd a jeges vasúti váltóknál. A hideg idő beálltával állandó problémát okozott a MÁV-

szág közötti kereskedelmi kapcsolatokról tárgyaljon. A küldöttséget a lagosi repülőtéren a nigériai külügyminisztérium és külkereskedelmi minisztérium vezető munkatársai fogadták. (MTI)

nak, hogyan biztosítsák a zavartalan forgalmat. Hiszen nemcsak a hóakadályok, hanem a lefagyott vasúti váltók is késleltetik a vonatokat. Az elektromos váltómelegítő berendezések most megoldják ezt a kérdést.

A próbaüzemeltetés befejeződött, és a ferencvárosi rendezőpályaudvaron már fel is szerelték az első hazai elektromos váltómelegítőket.

Átadta megbízólevelét a dán nagykövet

Dobi István, a népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke csütörtökön fogadta Aksel Christiansent, a Dán Királyság rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét, aki átadta megbízólevelét.

Az Elnöki Tanács elnöke és a nagykövet egyaránt hangsúlyozta: a dán-magyar kapcsolatok az utóbbi időben a kölcsönös megbecsülés és előnyök alapján kedvezően alakultak.

A megbízólevelét átadása után Aksel Christiansen nagykövet bemutatta a kíséretében megjelent Henrik Holger Haxthausen nagykövetségi tanácsost, majd az Elnöki Tanács elnöke szívesen elbeszélgetett a nagykövettel.

Megbízólevelének átadása után Aksel Christiansen a Hősök téri megkoszorúzza a magyar hősök emlékművét. (MTI)

Földi László miniszterhelyettes Szegeden

Tegnap, csütörtökön Szegedre látogatott Földi László közműipari miniszterhelyettes. A vendéget hivatalában fogadta Árvai József, a Szeged megyei jogú városi tanács vb elnökhelyettese. A miniszterhelyettes a szegedi tanács ipari vállalatok munkájáról, problémáiról tájékozódott, majd délután látogatást tett Árvai József vb-elnökhelyettes és Zombori János, a városi tanács ipari osztálya vezetőjének kíséretében a Szegedi Nyomda Vállalatnál és a Szegedi Ecset-és Seprűgyárban. A két helyi ipari üzemet termelés közben tekintette meg, s beszélgetett az üzemek vezetőivel és dolgozóival.

A RUHAGYARBAN

Gondjaink is velünk jönnek

A Szegedi Ruhagyárban, amint azt már említettük is, a dolgozók többsége nő. Számuk meghaladja a másfél ezret. S ahány asszony, annyiféle sajátos gond, vagy éppen a nyugodt és gondtalan körülmény. Talán ez a téma a legnehezebb, hiszen a teljesség megkövetelése volna, hogy minden asszonnyal és lánnyal külön is beszélgessek.

Ez megoldhatatlan. Be kellett érnem szűkebb számmal, a kettős terem dolgozóinak a véleményével. Ezen belül is hosszasan tanácskoztunk a „Március 8.” brigád négy munkásnőjével. Ok fogalmazták cikkek címét is, amikor így beszéltek: „A gondjaink velünk jönnek a gyárba, s mindig is velünk maradnak”.

Ki segíthet?

Az asszonyok többsége ugyan kiegyensúlyozott családi életet él, a gondok sem családi természetűek, legfeljebb összefüggésben vannak azzal, amikor például lakásügyek, bölcsődei és óvodai férőhelyek, vagy a bevásárlás kérdései kerülnek előtérbe. Sokkal nagyobb nehézségekkel küzdenek azok az egyedülálló nők, akiknek még családot is fenn kell tartaniuk. Számuk nem is kevés: meghaladja a százat.

Kérdeztem, hogy a gyárban kihez fordulhatnak gondjaikkal, elintézésre váró kérdéseikkel. Kitaláltam a segítségét? Nehezen tudtak a kérdésre válaszolni. Valójában minden vezetőhöz, az igazgatótól kezdve a művezetőig, valamint a politikai és társadalmi szervezetek vezetőihez elmehetnek és el is mennek. Zárt ajtókat sehol sem találnak. Mégis hiányolták, hogy az igazgató nem tart a hét egy bizonyos napján fogadónapot. Azt tartják, hogy mégiscsak hivatalosabb lenne és nem zavarnának senkit mindennapi munkájában. Úgy vélem, igazuk van. Persze, akadnak olyan gondok is, amelyen nehezen segíthetnek a gyáriak. A minap például egy fiatalasszony sírva kereste fel a szakszervezeti titkárt gondjával, bánatával. Tízennyolc hónapos kisgyermekével alberletben lakik. A gyermeke néhány napig beteg volt, de ő csak fizetés nélküli szabadságot vehetett ki, hiszen ekkora gyermeknél már nem kap az anya táppénzt. Amikor a gyermek meggyógyult, akkor a bölcsődében rendelték el zárlatot valamilyen betegség miatt. Újabb egy hetet kellett fizetés nélkül fávalmaradnia a munkahelyéről. Sír, persze, hogy sírt, 500 forintos alberlet és fizetés nélküli napok. Ez alkalommal a megélhetésért kellett kopogtatnia, s esetében az együttérzés — mivel a gyár csak ennyit adhat — kevés.

Néha a munkatársak is

A 2-es terem termelési tanácskozásán is részt vett. A beszámoló száraz volt és érdektelen. Egy szó-

...elő kell segíteni a közérdeket szolgáló alkotómunka szabadabb kibontakoztatását...
(Az MSZMP Szeged városi párttitkarságának beszámolójából.)

val sem említette az előadót, hogy milyen sorsra jutottak a múltkorai tanácskozáson elhangzott felszólalások. Ettől függetlenül többen is elmondták véleményüket. Nagy Lászlóné mindjárt azzal kezdte, hogy a kiadott válpárnák gyakran rosszak, nem lehet őket használni. Előfordul, hogy visszaszállítják a raktárba javítani, de anélkül, hogy kijavítanák a hibát, újból megkapják a műhelyben. Jó lenne ebben intézkedni — mondta.

Szekeres Józsefné is munkatársaihoz intézte szavait. Nem pontosak a zsebek és a térdfoltok, gyakran nekik kell átszabni. Valaki közbeszólt, hogy rövidek a gallérok is. Ezeket a gondokat és panaszokat már könnyebben segíthetnének a gyárban. A felelős művezetők, minőségi ellenőrök, de önmaguk a munkatársak is, akik a válpárnákat készítik, s akik a szabászatot dolgozzák.

Az ilyen gondokon való segítség kötelessége a gazdasági, műszaki vezetőknek. De talán nem fetisizálom a dolgot, ha ez a kötelesség sokszorta elsőrendűbb feladat ott, ahol zömében asszonyok dolgoznak. Nem kell tetézni az amúgy is több gondot magukkal cipelő asszonyok helyzetét.

Okos tanácsok

A Március 8-a brigád négy képviselője — Zádori Gyuláné, Kiss Margit, Szanka Ferencné és Gyuris Ferencné — néhány megvalósítható tanácsal is előállt. Hogyan lehetne segíteni a nagycsaládos anyáknak, az egyedülálló asszonyoknak? Lehetne-e mentesíteni őket a több műszak gondjaitól?

Lehetne — vallják egyhangúan és Szankáné javaslatot is mond: — Úgy tudom, hogy jövőre próbáltunk cikkeket is gyártanak az üzemben. Létre kellene hozni egy kisebb szalagot, ahol csak délelőtt dolgoznának és azok az egyedül élő családfenntartók és gyerekes mamák, akik arra valóban rászorulnak.

— Mivel jelenleg nincsen ilyen lehetőség, bizony sokan kilépnak a gyárunkból, holott szükség van a betanított varrónőkre — egészíti ki a gondolatot Kiss Margit.

A bölcsőde és óvoda állandóan visszatérő gond a ruhagyári asszonyoknál. Aki messze lakik a gyártól, bizony elfárad, mire a gyermekkel együtt megérkezik, különösen, ha a karján kell cipelnie. A tanácsai bölcsődék reggel hattól este hatig vannak nyitva. Annak se jó, aki délelőttös, de annak se, aki délutános. Ahol van nagymama, vagy olyan csa-

ládtag, aki segít, ott megoldható a bölcsődei vagy óvodai dolog, de ahol nincsen ilyen segítség, ott bizony sokat segíthetnének Szankáné javaslatának megvalósításával.

Nem kívánságlista, de...

Apró dolgok és nagy dolgok. Vajon lehet-e osztályozni a gondokat? Ha munka után nem tud rendesen bevásárolni a feleség és emiatt nincsen vacsora, akkor nagy gond keletkezik a családban. Többen is elmondták, hogy az üzemi konyhában igen izletesen főznek, általában elégedettek a gyári konyhával, az árával is és a mennyiséggel is. De igen nagy segítséget jelentene, ha kihordásra is adnának ebédet az üzemi konyháról. A plusz adagért vagy adagokért szívesen megfizetik a teljes költséget.

Csupán felsorolásképpen írom le néhány megoldásra váró panaszukat: zsúfolt az öltöző, emiatt gyakran késnek a munkahelyükről. Korszerűtlen és ugyancsak zsúfolt a fürdő, a mosdókagylókat magasra helyezték el, nincs elegendő hely a ruháknak. A dolgozóknak nincs külön szekrényük, ahova ruhájukat elzárják, emiatt gyakran előfordul lopás is.

— Jó lenne már az általánosított munkatermekben dolgozni — sóhajtoznak azok, akik a régi körülmények között vannak.

Küllemre nagyon szép ez a gyár, talán párja is alig akad az országban, de bizony néhány munkaterem élesen elüt a küllemtől. Dicséretes a gyárvezetés igyekezete, hogy fokozatosan átalakítja az elavult termeket. Remélhetően mielőbb eltűnnek a régiiek, s ezzel is segítenek a dolgozó nők gondjain. Az igaz, hogy a gondok velünk jönnek, s egész nap velünk is maradnak, de ha kevesednek e gondok, könnyebb lesz a cipekedés.

Gazdag István

Segítségünket nagy szeretettel fogadták Olaszországban

Csütörtökön délután visszaérkezett Budapestre az a tehérgépkocsi, mely a Magyar Vöröskereszt segélyszállítmányát juttatta el Olaszországba az árvízkarosultaknak. A tehérgépkocsi vezetője, Takács Sándor, elmondta, hogy úticéljuk Verona volt, s arrafelé haladva Velence és Trieszt között elhaladtak egy olyan 25 kilométeres útszakaszon, ahol a települések mind víz alatt álltak.

— Akár a tenger — emlékezett a látványra a gépkocsivezető. — Azokon a területeken, ahonnan már visszavonult a víz, óriási bulldozereket lehetett látni, amelyek a felgyülemlett sárat, iszapot próbálták eltávolítani.

Veronában nagy szeretettel fogadták a Magyar Vöröskereszt adományait, a gyógyszereket itt rakták le, de a szállítmány többi részét az Olasz Vöröskereszt képviselőinek kérésére, segítettek eljuttatni rendeltési helyeire. Egy napot töltöttek Velencében, a város szinte teljesen kihaltnak látszott, embereket alig láttak, az üzletek is zárva voltak. Kedden lépték át az olasz határt, s akadályozta útjukat, hogy Ljubjana felé óriási hóviharba keveredtek. Szerdán haladtak át a magyar határon, ahol a határőroktől hallották, hogy nemrég ment el Olaszország felé az a másik szállítmány, mely a magyar szakszervezetek ajándékait vitte.

Sémákban nem fér meg az élet

Ha az frót kérdezem a „könyv-faj”-ról, a válasz leggyakrabban elutasító, vagy jobb esetben azt mondja: „ez a szórakoztatóipar” profilja. Ha a könnyű műfaj képviselőit kérdezem, a válasz rendszerint így hangzik: „nem tömény filozófia kell; vidámság, kedély, mert ez a dolgos élet sava-borsa”. Ez két végletes pólus, de mindkettőben van igazság is, s vitatnivaló is.

Kezdem azon, hogy a művelődés és a szórakozás merev elhatárolása semmiképpen sem fejezi ki a valóságot. A „szórakoztatóipar” is képes művelődési lehetőséget teremteni (és teremt is) és a művelődés is bőségesen nyújt szórakozást, ha úgy tetszik, felüdülést, vidámságot. Az elképzelhetetlen, hogy valamilyen társadalom eljusson egy olyan fokra, amikor apraján-nagyja a Bach-szonátákban találja meg a zenei műélvezetet. Elképzelhetetlen az is, hogy a cigánymuzsika rajongói alkossák a zenei közízlést, s a cigánymuzsikan kívül eső zene pedig amolyan finnyáskodás számba veendő művészi „valami” legyen. Ezzel egyúttal kifejezésre jutott az is, hogy az úgynevezett „nehéz” műfaj harcossai és a könnyű műfaj „bajnokai” egymással szemben nem képviselnek objektív álláspontot, a társadalmi valóságot túlrögző véleményeket, amikor saját kizárólagosságukat vallják.

A tréfát félretéve, ez a kérdés nemcsak a művészi életet, hanem az egész társadalmat érinti. A felszabadulás után ezek a kérdések nem kerülhettek a közéleti érdeklődés középpontjába. A fordulat éve után, 1954-ig pedig egy megmerevített koncepciót hajszoló kultúrpolitikából kiszorult sok olyan művelődési ág, szórakozást nyújtó motívum, amely évtizedes, évszázados tradícióval rendelkezik. S ami nemcsak a „szokás hatalmánál” fogva vált az élet természetes vonásává, de azért is, mert nem volt helyette — tömegméretekben — más. Generációk nőttek fel és élnek közöttünk tíz- és százazrek, akik még nem láttak operát: akik éneklő sikitásnak tekintik a klasszikus opera áriáit. De a cigányzenénél suhanakoruk óta elkesergőznek vagy vidámkodnak. Ráadásul többségükben rendes, dolgos tagjai a társadalomnak. Miattuk ne játsszunk operát színházainkban, televízióinkban és rádióinkban? Ostobaság lenne! Mint ahogyan ostobaság volt az említett időszakban a cigányzenét majdcsak a megszűnésig degradálni.

Vannak tömegesen, akik az operett világában látják az élet szép perceit és óráit. Akik nem néznek meg egy drámát, különösen ha annak fogós társadalmi mondánivalója van. Ettől még játszunk klasszikus és mai drámát, természetesen operettet is. Régen az olcsó ponyvairodalom volt a „szellemi táplálék” a vékonypénzű embernek. Ma ugyanazért a pénzért (még formátumban is) valóságos irodalmi értéket kap. Az Olcsó Könyvtárra gondolok.

A kik az élet felszínén járnak, gyakran szem elől tévesztenek néhány lényeges vonást mai valóságunkból. Többször szóltunk arról, hogy nincsen egységes kultúrközvetelményünk. De ha a megállapítás mögé nézünk, akkor annak nyugtázásával, hogy évente százezren nézik meg a Szegedi Szabadtéri Játékokat, a színházat negyedmillióan látogatják, négy millióval több a mozilátogató, hogy 35 ezer tv van Csongrád megyében, 10 ezer rádió stb. s más is találunk. S erre a „másra” talán jobban kellene figyelni. A színházba járók aránya igencsak megoszlik az opera és operett között, a dráma és a vidám, tréfás darabok között, a tv-nézők (újdonaság ellenére) sok ezres tömege is éppen úgy válogat a műsorban, mint a színházjárók. Teljesen biztos, hogy a 140 ezer tv-néző (a 35 ezer négyel szorozva) nem mind kíváncsi Pálffy külpolitikai összefoglalására, s nem kíváncsi valamennyien az Angyal krimijére, vagy az Inter—Vasas mérkőzésre stb.

De a lényegesebb az, hogy él itt Csongrád megyében 100—150 ezer ember — főleg falvakban és tanyákon — úgy, hogy hetenként egyszer lát újságot, egyszer-egyszer hall rádiót, könyvet pedig talán az elemiben olvasott utóljára! Persze nemcsak a tanyákon, falvakban, a városokban is találhatók ilyenek, s nem is kevesen. Itt tehát nem a magas eszmeiséget hordozó kultúrtermékek van keletje, sokkal inkább az egyszerűbb művelődési eszközöknek, amelyek egyben szórakozást is nyújtanak. (Hogy a kultúrszociológia milyen fontos lenne, talán az iménti felsorolás bizonyítja legjobban. Megállapítani, megközelítő pontossággal, tudományosabb igényrel a feltevések helyett, hogy voltaképpen hol tartunk a művelődési igénnyel?)

Az emberek egyedeikben és kisebb-nagyobb csoportjaikban más és más módon művelődnek és szórakoznak. Itt nincs kaptafa. Van, aki Sartre filozófiájával viaskodik, de két nagy fröccs mellett cigányzenét hallgat. Van, aki Papp Lajos lírájára esküszik és közben pihenésül Rejtő Jenőn derül, mert azt hiszi, most igaz ponyvát olvas. Mások meg azt állítják, az olasz operán kívül nincs más, ami azelőtt és azután történt, semmi! S vannak sokan, akik Bartók előit hódolnak. Sokan a „szépirodás” ríktó képet tartják gyönyörűnek, s egy Kosztai Tornyai- vagy Kohán-kép előtt azt mondják: „Hát ez azért mégse olyan szép, mint ami otthon van”. Ugyanezek igen jól értik például a társadalmi, politikai élt kérdéseit, marxista tájékozottsággal közelítenek meg kisebb-nagyobb ügyeket. Ehhez még hozzáveszem azt a néhány maréknyi kultúrznobot, aki szemében 1945-tel eltémlettük az „igazi” kultúrát, azóta itt nincs érték. S azt a prúd és végtelen stupid kispolgárt, aki egy könyv, vagy filcmnél ugyan többet nem tud a kultúrából, de azzal „feszleg”, és tudósokdóbb mint egy igazi filozóf. (Ez a fajta kispolgár nemcsak ránk maradt a múltból, termeltünk a húsz évben is hasonlókat, bőven, korábbi osztály-hovatartozásuktól függetlenül.)

Bizonyításra aligha szorul ezek után, hogy a művelődés és a szórakozás egymásnak nem ellentmondó jegyek hazánkban. Sajnos, még nem találtuk meg a könnyű műfajban azokat a tartalmi, formai elemeket, amelyek a szocialista töltetű tendenciákat egyértelműben közvetítenek az úgynevezett „szórakoztatóiparból”. Talán azt sem kell bizonygatni, hogy a mi társadalmunk műveltségbeli állapotát szinte semmilyen vonatkozásban sem lehet a három évtizeddel ezelőtti viszonyokhoz hasonlítani! S azt sem, hogy egészséges az a fejlődés is, ami előtünk és közreműködésünkkel történik napjainkban. De nem lehet elrugaszkodni a valóságtól: nem lehet sémákba ágyazni a művelődést és a szórakozást.